

Volt egyszer egy magyar adás a román fővárosban, Bukarestben. 1969-et írtunk, a politikai barométer éppen enyhülésre állt, így megtörtént az a csoda, hogy a román televízió egyszer csak megszólalt magyarul! Nosza ünneplőbe öltözött a széki, s úgy ült le minden héten a tévé elé, ahonnan magyarul beszéltek hozzá.

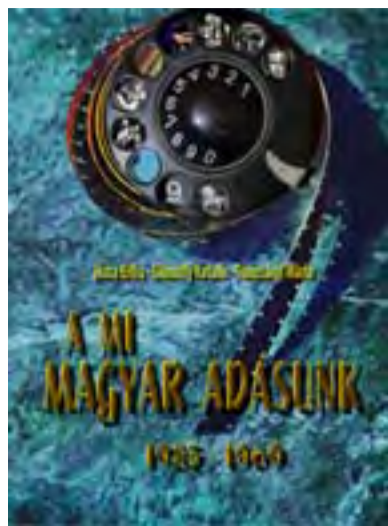
A csoda ha nem is három napig, de 15 évig tartott amikor az erdélyi magyarság számára oly fontos magyar adást 1985-ben egyik napról a másikra megszüntették.

A Magyar Adás történetéről az egykori szerkesztőség három tagja, Józsa Erika, Simonffy Katalin és Tomcsányi Mária könyvet írt, melynek bemutatója novemberben lesz Marosvásárhelyen. Lapunk olvasói elsőként pillanthatnak bele a kolozsvári Kriterion könyvkiadó gondozásában megjelenő kötetbe.

Simonffy Katalin

A múltat kitörölni nem lehet (Rugonfalva, 2011. július 9.)

Józsa Erika

sel, zöldellő udvarral fogadjuk a műsorban szereplő diákokat

A begyűlt anyagot szakemberek irányításával tisztították meg, konzerválták, rendszereztek. A kis házban rendre helyükre kerültek a dolgok, mialatt Vári Attila szerkesztő társammal a tévéfelvétel napján bemutatásra kerülő műsorszámokat öltöttük

Kávénk és beszélgetünk a felújított rugonfalvi kúria udvarán, László Csaba néptánc koreográfussal, feleségével Lujzával és férjével H. Szabó Gyulával. Csabát több, mint harminc éve ismerem, brassói középiskolás volt, amikor a kalákás csoportba bevásárolták a táncoslábú ifjút. Mondom neki: szeretném megnézni, mi lett a rugonfalvi tájházból.

Gyula volt az ötletgazda, aki akkor már igencsak jól ismerte a nyikómenti falvakat. A kolozsvári bölcsészkar végzettjeként 1976-ban a közlegközpont, Siménfalva általános iskoláját választotta orosz-magyar szakos tanárként. Nagyon messze kerültünk akkoriban földrajzilag egymástól, Bukarestből a közlekedési viszonyok miatt hét-nyolc órát utaztam vonaton, buszon, szekéren, traktoron. Ha tehettem, és a szerkesztőségben szemet húnytak fölöttem, a filmezések után többszáz kilométeres kitérőt téve a Nyikómente érintésével mentem vissza a fővárosba.

De visszatérve a rugonfalvi tájházra. A falu legrégebbi házat szemeltük ki erre a célra. Lakóit elköltöztették, az omladozó, pókokkal és poloskával teli épület helyreállításán sok dolgos kéz munkálkodott. Hivatalos papírokkal, épületanyaggal, a közsegháza, polgármester, párttitkár segített, kőművesek, ácsok építők és tanárok, köszönetért dolgoztak, hogy fehérre meszelve, kitakarítva, kijavított kerítés-

ki. Bár nem tudtuk, hogy ez lesz az utolsó Kaláka, emlékezetessé szerettük volna tenni ezt a különös eseményt.

Próbálok felidézni, a gyorsuló idő sodrában egyre reménytelenebbül, az akkori életritmusunkat. A szerkesztőknek havonta akár több rovata is lehetett, amit kötelező volt letenni a (vágó)asztalra, amikor eljött a napja.

Az emlékekektől elkalandozó szövegemet Csaba azzal szakítja meg, hogy a laptopján megnyit egy ablakot és kiteríti elém a fekete-fehér fotókat, amelyek a rugonfalvi tájház felavatásakor készültek. A fotókat szemmel láthatóan nem érdekelték a padon ülő műsorvezetők és meghívottjai, életképeket vadászott. De még így is akadnak a tömegben felismerhető, neves személyiségek, ismert arcok, Márkos Albert, zeneszerző, dr. Papp István történész, nyugalmazott múzeumigazgató. S a képek egy részére valaki felírta, hogy melyik faluból jöttek a táncosok.

Ennyi kép maradt meg a másfélórás tévéfelvételtől és egy összesodort plakát, amit a székelyszentmiklósi falusi ház könyvespolcán nemrég megtaláltam. A műsor sokezer értékes perc mellett odaveszett, amikor ezerkilencszáznyolcvanötben a Magyar Adást párthatározattal egyik napról a másikra megszüntették.

A múzeumház? Bezárt kapu fogadott. Került valaki, aki visszaigényelte a sosemvolt tulaj-

A MI MAGYAR ADÁSUNK V.

dont, a fáradtságosan összeszedett gyűjteményt széthordták, egy része talán a székiykeresztúri múzeumban várja a... Kit, vagy mit is?...

Boros Zoltán
METANYELV ÉS TRANZILVANIZMUS

A múlt század hetvenes éveinek erdélyi kultúrája természetesen igen sokban különbözik a mai időszaktól. Ha végiggondolom, a régi és az új nem minden szempontból jelenti a rossz elavultat és a jó újat. A színházi előadások például nemcsak társasági, hanem társadalmi eseményszámba mentek. Ez volt ugyanis a kultúrának az a területe, ahol a kommunista uralom évtizedei alatt kialakult meta-kommunikáció, sajátos irodalmi és színházi tolvajnyelv segítségével a cenzúra szempontjából legártatlanabbnak tűnő szövegek is új jelentést kaphattak a közönséggel való találkozásakor. Az erdélyi magyarság létkérdéseiről tudott a szerző mondani, üzenni fontos dolgokat, a rendező, színész, néző képes volt azonos hullámhosszon kommunikálni. A képletes tartalmak megfejtése, a sorok közötti olvasás nemzeti sporttá, össznépi eszperantóvá vált. A legértékesebb színházi előadások népszerűségben vetekedtek a populáris műfajokkal. A jelentős premerek egy jó része (sajnos, nem mindegyik) képernyőre került, a rendszeres, havi egy színházi közvetítés vagy tévéjáték szaporította a közönséget a hat erdélyi magyar színháznak, akkor úgy mondtuk: közönséget nevelt. Legjobb színészeink a szó szoros értelmében (kivéve a gázsit) sztárok lettek.

A zene területén az adás - merem állítani - hozzájárult jó néhány műfaj, ágazat fejlődéséhez Erdélyben, sőt egynémelyiknek már a létrejötténél bábáskodott. Például a könnyűzene és a táncművészet mellett a régizene promoválásban is komoly szerepet vállaltunk. A Siculus fesztiválon és a csíkszeredai régizene fesztiválon sőt a szibériai jazzfesztiválon, a táncművészletek között a szerkesztőség társasvezető volt, bár ez nem mindig jelenhetett meg a plakátokon. Besegítettünk a szervezésbe, műsorvezetést vállaltunk, a magyar adás igyekezett erkölcsi és anyagi támogatást is nyújtani a rendezvényeknek.

A táncművészlet felvirágzásában rendkívüli szerepe volt a Kaláka c. műsornak (Simonffy Katalin-Csáky Zoltán). A műkedvelő mozgalom, a kórusok, falusi ének- és táncgyűjtések versengtek azért, hogy Feczko Zoltán adásaiba bekerülhessenek. Zoltánnak egész Erdélyt átfogó nyilvántartása volt a műkedvelő együttesekről, kórusokról, előadókról, népdalgyűjtésekről és népi zenekarokról. Ő úgy mondta: még azt is tudja róluk, hogy ki hányas cipőt visel. Az együttesek úgy érezték, hogy van miért dolgozzanak, próbáljanak, mert évente egyszer-kétszer biztos, hogy a tévé is közvetíti a műsorukat.

Józsa Erika

A RIPORTER MINDIG RIPORTER MARAD...

... mindig, mindenhol tudósít. Az igazi riporter. Az igazi újságíró. Az, aki nem csak kenyérkeresetnek, de hivatásnak tekinti a munkáját. Úgy érzem, a Magyar Adás minket ilyen újságírókká nevelt. Egyikünk sem tudott úgy kísértelni a szakmából, hogy a „riporterséget” abbahagyja. Be kell vallanom, én most - évekkel a valódi, mindennapi televíziózás után - sem tudok úgy elmenni események mellett, hogy ne kezdjen el peregni bennem a film.

Pereg a film a visszaemlékezésben is. Ez a könyv számomra valahogy képben, hangban a képernyőn meséli a történetet. LÁTOM és HALLOM.

Ott vagyok a kilencedik emeleten, adás után. Arcomon még vastagon áll a smink, a Bodor irodájában vágni lehet a füstöt és már félig üres a vodkásüveg. A kollégák élénken kommentálják az éppen lefutott műsort. Csengnek a telefonok. Gratulációk, kommentárok, kritikák. Minden adás egy-egy premier. Le kell vezetni a feszültséget. Át kell öltözni, le kell mosni a sminket. Lassan lehiggadunk, visszavetünk hétköznapi énkünkbe, megnyomjuk a lift hívógombját. A liftesnéni kötöget, de egy sima egy nádli között valahogy mégis eltalálja a földszint gombját. Ha netán ölbetett kézzel, kötötű nélkül ül a gombok mellett, tudjuk valamilyen ortodox szent napja van Észre sem vesszük, magától értetődően románra fordítjuk a szót, ahogy köszönetünk a ki-be szálló kollégáknak. A kapun kívül aztán magunkra maradunk.

Felkaszálódunk egy zsúfolt autóbuszra. Smink nélkül, fények nélkül, vissza a hétköznapi valóság-

ba.

Adások utáni ünnepléseink aztán a Pali távozásával és a vodkázás betiltásával véget is értek. A nyolcvanas évekre alaposan megváltozott a környezetünk s a közérzetünk.

85-ben aztán megtörtént a filmszakadás. Néhányan a kollégáink közül Magyarországon folytatták. Páran befutottak. A leglátványosabb Csáky Zoli sikere volt, aki máig a Duna tévé egyik legkedveltebb és legismertebb arca. Mikor azt mondom ismerem, kollégák voltunk, egyesek csak néznek rám hitetlenkedve: tényleg?!

Befutott Cselényi Laci is. Még hozzá nagyon magasra: a Duna Tévé elnökségéig vitte! Ahogy mondják: pozícióba került. Sokan azt várták, most jönnek majd a lenézett, mellőzött erdélyi tévé-

sekre a jó idők, hiszen ki más, ha nem az aki közülük való ismerné valódi értékeiket?!

Mások a tévés szakmán kívül értek el szép sikereket odaát, vagy még távolabb. A helyben maradók pedig otthon / itthon vitték tovább a fáklyát, éltették a lángot. Nem lehet itt meg nem említeni Csépi Sándor példás helytállását mely előtt valamilyen főhajtással tisztelgünk.

Pereg a film, a magyar adás filmje, valamennyiünk életfilmje. Ez a könyv újra összehozott bennünket. Nem kell már tévés évfordulóra várni, mely összeverbuvál bennünket egy-egy találkozásra. Együtt újra a csapat. Sajnos nem a nagy csapat, csak a kicsi, azok csapata akik megmaradtak... s akik megmaradtak „riporternek”. Akik büszkének a kilencedik emeleten eltöltött éveikre. Akik fontosnak tartják azt, hogy az olvasónak átadják ezt a történetet.